

Pogojni izpust in pogojna obsodba.

Velikega pomena v načrtu novega kazenskega zakona sta pogojni izpust iz kazni ali preklicni izpust in pogojna obsodba ali odložena izvršitev kazni, — ustanovili, sedanjemu kazenskemu zakonu celó neznani.

Pogojni izpust je ustanavljal načrt kazenskega zakona uže tedaj, ko ga je vlada predložila državnemu zboru, — pogojno obsodbo pa je vlada vsprejela v načrt še le pri razpravljanji kazenskega zakona na željo odsekovo.

Ustanovilo pogojnega izpusta je vsprejeto uže v mnoge zakonike, poznano je torej mnogo po svoji vsebini in tudi po svojih učinkih, pogojna obsodba pa je dosedaj postavljena le v belgijskem zakonu in to še le od l. 1888. ¹⁾

Ni tem vrsticam namen nazaj segati v zgodovino teh pravnih institucij, le pojasniti ju hočemo na podlogi načrta, predloženega od vlade in po izrazilu, v katerem jih je vsprejel pri posvetu kazenski odsek.

Preklicni izpust ali izpust na preklic se snuje na misli, da je mogoče in opravičeno odpustiti kaznjencu del kazni v pospeh poboljšanja. Kjer se to ne doseže, ni opravičen odpust kazni, ampak pravica zahteva, da se vsa kazen izvrši. Med najimenitnejše smotre kazni spada pa poboljšanje hudo-delnikovo; med kaznijo naj se pripravlja na prostost, da postane, ko jo zadobi, dober ali vsaj nenevaren član človeške družbe. Uže sedaj so v kaznilnicah marsikaterere priprave, ki težijo na po-

¹⁾ „Condamnation conditionelle“. Gl. „Slov. Pr.“ 1888, str. 266—268.

boljšanje; kaznjenci delé se po svojem obnašanji na več vrst, in onim, katerih vedenje kaže, da jih kazen poboljšuje, moči je prosteje se gibati v kaznilnici in uživati marsikatero olajšave. Za najboljše med njimi se naposled predlaga, da so pomiloščeni. Na mesto pomiloščenja naj po nekaj stopi pravno ustanovilo in to izpust na preklic. Princip pomiloščenja pa, ki je in ostane prerogativa krone, ne ruši se s tem pravnim institutom, nego ostane še nadalje poleg njega; le milost vladarjeva se bode redkeje uporabljala.

Bolje in izdatneje, nego up pomiloščenja utegne poboljšavati to, če kaznjencu zakon daje pravni naslov za odpust dela kazni: ta v zakonu utemeljeni odpust bode ga vspodbujal, da si po dobrem vedenji, pridnosti, varčnosti i. t. d. pridobi pravni naslov, s katerim se mu pred pretekom vse kazni odpró v svet vrata kaznilnična.

Bistvena razlika med pomiloščenjem in zakonito uravnanim pogojnim izpuščenjem je, da je ono brezpogojno, to pa se izreka na preklic. Če se kazjenec ni v resnici poboljšal, če se je le hlinil in tako nadzorstvo v zmoto spravil, prekliče se izpust, in kaznjencu je dostati ves za časa izpusta nezvršeni del kazni. To ustanovilo bode imelo dobri nasledek, da bode kazjenec uže iz bojazni, da bi moral zopet stopiti v kazen, skušal opravičiti zaupanje, katero je obudil za časa kazni, in ta bojazen zatirala bode mik za hudodelstvo, a grešnika vspodbujala, da se bode védel pravično in pošteno.

Načrt kazenskega zakona, ki ga je odobril kazenski odsek, določa torej:

§ 19. „Kaznjence, kateri so obsojeni v časno kazen, moči je prebivše jedno leto v kaznilnici in zvršivše dve tretjini kazni izpustiti na preklic, če njihovo vedenje v zaporu in druge okolnosti opravičujejo nadejo, da njihov izpust ne bode nevaren javnemu redu in da bode njihovo vedenje primerno zakonu.

Pod enakimi pogoji je moči tudi one, ki so za vse življenje obsojeni, na preklic izpustiti, ko so zvršili 15 let kazni. Nedopusten je pa izpust na preklic pri onih, ki so ponovljeno obsojeni zaradi ropa (§ 253., št. 3), tatvine (§ 265.), prikrivanja (§ 279.) in goljufije (§ 285.).“ —

Iz teh določil je razvidno, da pri kratkih kaznih ni govoriti o izpustu. Razlog je ta, da pri kratkih kaznih ni moči z vspehom težiti na poboljšanje kaznjencevo, nekaj ne zaradi kratke kazni, nekaj ne zaradi tega, ker uječe, v katerih se zvršujejo kratke kazni, niso in ne morejo biti tako uravnane, da bi bilo moči dosežati znatno poboljšanje.

§ 20.: „Izpust je moči preklicati, če vedenje izpuščenčeve ne opravičuje danega mu zaupanja. Preklic čini to, da se nad kaznjencem zvrši oni del pripoznane kazni, kateri je ostal za časa izpuščenja.

V posebno uvaževanja vrednih okoliščin je celo dopuščeno vnovič kaznjenca izpustiti na preklic.“

§ 21.: „Pod pogojem v 1. odstavku § 20. navedenim sme izpuščenca v silnih slučajih začasno pripretili tudi varstvena oblast onega kraja, v katerem biva izpuščenec, — zavezana je pa precej narediti, da se ukrene o končno-veljavnem preklicu.

Če se ukrene preklic, vračunati je začasni zapor v kazen.“

§ 22.: „Če je s sodbo spoznana kazen pretekla, ali če je v slučaj, ko je bil izpuščen tak, kateri je obsojen na vse žive dni, preteklo deset let, ne da bi se bil izpust preklical. smatrati je kazen za izvršeno.“

§ 23.: „O izpustu in preklicu odločuje minister pravosodja, zaslišavši kazensko izvršilno komisijo.“

Ni brez pomena, da se prepušča ministru odločevati o izpustu in preklicu. Tako se doseže, da se bode postopanje vršilo po jednotnih načelih. Zvrševanje po drugih in različnih rokah postalo bi lahko tako raznovrstno, da bi ta nova ustanovila ne ugajala poglobitnemu namenu, poboljšanju kaznjencev, ker utegnil bi sem ter tja postati postranski smoter — olajšanje državnega zaklada — važnejši od prvotnega, in cela institucija, ki ima biti vrhunec poboljševalnih naporov kaznilničnih, izgubila bi svoj pomen.

Nekaj čisto novega v ustanovili na kazenskopravnem polju, tuje sodniškim tradicijam in občinstvu, dokler se udomači, ne-pojmljeno ustanovilo pa bode pogojna obsodba ali odložena izvršitev kazni.

To ustanovilo se opira na misel, da je marsikdo uže silno kaznjen s tem, ker se ž njim kazenski ravna, ker sedi na ob-

tožni klopi in ker se proti njemu izreče obsodba. Med takim hudodelcem, katerega večkrat tudi muči misel na neizogibno silno revščino svoje obitelji, če mora on v zapor, in kateri je po dosedanjem, celo brezdolžnem življenji morda le v razdraženosti ali iz slabosti zapadel kazenskemu zakonu, — in med hudodelcem, kateri si uječe zaželi za bivališče, opravičeno je delati razliko. Pogojna obsodba je dopuščena le pri kratkih kaznih, največ šestmesečnih; pri kratkih kaznih pa ni upati, kakor smo uže zgoraj omenili, poboljševalnih učinkov, — uprav nasproten nasledek večkrat imajo, da namreč zatrô v kaznjencu spoštovanje do samega sebe, da ga napravijo mlačnega za rehabilitacijo, a pripravijo za ponovitev kaznjivega dejanja. Opravičeno je torej, če zakon omogoči, da se moralno nepropali državljan, kateremu je uže zadostna kazen obsodba sama in ž njo združena sramota, ne pahne v navedene nevarnosti, katere izhajajo iz zapora.

Tako ustanovilo pa je seveda treba previdno omejiti, in določiti je sodniku kolikor moči natančno, kedaj sme uporabljati te njemu dane pravice. Ta pravica bode avstrijskemu sodniku še bolj omejena, kakor je belgijskemu. Le-ta se mora na to ozirati, da obsojenec še ni bil dotlej kaznovan, vse ostale okoliščnosti pa lahko uvažuje po svoji razsodnosti; avstrijskemu sodniku pa se bode ozirati tudi še na to, da kaznjivo dejanje ni započeto bilo iz zaničljivih nagibov (tako se lahko z jedno besedo označijo postranske kazni, katere preprečijo, da bi se zvršba odložila, če se spoznajo v dotičnem slučaju) in v obče na to, da je slučaj vreden na vse strani posebnega preudarka.

Pod takimi omejitvami, katerim se še pridružuje pravica pritožbe, če je spoznano na odlog kazni, smeti je pričakovati, da bodo sodni dvori in sodniki pojedinci previdno in le takrat uporabljali to tolikanj tehtno pravico, kadar jim je opraviti z obtoženci, ki so zares vredni te olajšave.

Načrt novega kazenskega zakona torej določa:

§ 24.: „Sodišče sme ukreniti, da se odloži izvršitev priznane, šest mesecev ne presegajoče kazni, to pa z učinkom, da je smatrati kazen za prestano, če obsojenec v času, kateri mora sodišče določiti najmanj z jednim letom, a največ s tremi leti izza pravokrepne obsodbe, ne zakrivi hudodelstva ali pregreška.

Ta ukrep je smeti storiti, kadar je slučaj posebnega uvažanja vreden, in za osebe, katerih bivališče je znano, katere še niso bile zaradi hudodelstva ali pregreška obsojene in gledé katerih sodba ne omejuje državljskih pravic niti ne dopušča, da jih je postaviti pod policijsko nadzorstvo ali zavarovati v posilni delavnici, in naposled ne meri na izgnanje ali prepoved zvrševanja nalašč zlorabljenega poklica.

Ta določila pa ne veljajo tedaj, če na mesto neiztirljivih denarnih kaznij stopijo kazni prostosti.

Ukrep, da se zvršitev kazni odloži, se pa ne dotika pripoznanih odškodb, glob in postranskih kaznij.“

Kazen se torej ne zvrši, če obsojenec v času, določenem najmanj z enim, a največ s tremi leti, ne zakrivi hudodelstva ali pregreška. Če torej zakrivi v tej dobi prestop, nima to nobenega vpliva. Različno od belgijskega zakona, ki določa najdaljšo dobo na pet let, smatra avstrijski načrt dobo treh let zadostno, da stoji obsojenec pod Damoklejevim mečem kazni. Veliko dalje ni imeti obsojenca pod to pretnjo, — bilo bi to zanj bolj mučno, nego li kazen sama.

Kakor določa čl. 33. uvodnega zakona, priobčiti je ukreneni odlog, ko se razglša sodba. Proti ukrepu se lahko pritoži obtožitelj (državni pravdnik in zasebni obtožitelj). Kadar preteče v ukrepu določeni čas, mora sodišče izreči, da je kazen zamrla. Proti temu izreku sme se v treh dnevih pritožiti državno pravdnístvo (zasebni obtožitelj ne), obsojenec pa proti ukrepu, da se bode kazen zvršila, ako tudi se je bil izrekel odlog. Ko je stopil ukrep, da je kazen zamrla, v veljavo, ni ga moči izpodbijati zaradi hudodelstev ali pregreškov, katere je obsojenec sicer zvršil v določeni dobi, kateri pa so šele pozneje znani postali.

Dr. F.

Pravo pa človeška volja.

(Prosto po dru. Ahrensu.)

Razmera med pravom in človeško voljo je zanimiva v dvojnem oziru. Prvič se ustanavlja veljavno pravo (zakon) po

volji dotičnih ljudij, bodisi posameznega vladarja, ali več ljudij drugo je vprašanje, kako se čini in učini pravo, a za čin je tudi treba volje.

Kar se tiče prvega vprašanja, bila je dolga pravda med pravniki, je li res človeška volja vir vsakemu pravu (subjektivna šola), ali le oblika, po kateri stopi pravo, kot samostojno načelo, v življenje (objektivna šola). Na videz bi se reklo, da izvira pravo res le iz volje ljudij. Mnogo pravnih načel se je razvilo zlasti pri Slovanih iz šege, namreč iz volje več ljudij zaporedoma živečih. Dosti načel so predlagali posamezni pravniki zlasti v Rimljanih, in potrdili sodniki, zopet le volja sodnikov. Brez dvombe je bila volja kraljev ali volja večine zakonodavnih zborov ustanoviteljica marsikaterih zakonov. In kaj drugega je pogodba, ako ni složna pravna volja več ljudij v istem trenutku? Med take pogodbe, ki so ustanovile zakone in jih ustanavljajo še dan na dan, pa štejemo n. pr. „*Magnam chartam*“ v Angliji, tiste glasovite prisega na Španjskem, po katerih so obljubili stanovi pokoro svojemu kralju, dokler bode ravnal po pravu in posameznih pravicah, z dodatkom: „*Se no — no*“; pridržali so si namreč nepokornost, ako ne bi izpolnil kralj svojih obljub. Semkaj pa spadajo še danes ne samo vladarjeve obljube pri nastopu vlade, nego tudi vse zakonodavstvo v državah, ki imajo svoj ustav. Ako je treba za kakšen zakon zraven kraljeve volje še tudi ukrepa večine neke zbornice ali celo dveh zbornic, ne more se zvati taka oblika drugače, nego „pogodba“.

Ali motil bi se, kedor bi trdil, da je človeška volja popolnoma prosta, neomejena, kadar tvori pravna načela, zakone. Ta načela tiče drugje, namreč v razmerah ljudij med seboj in med stvarmi; ta načela so ustanovljena v božjem redu sveta, kakor je ustvarjen in kakor so se razvile zemeljske razmere po človeškem delu. Stavek n. pr., da so dolžni roditelji skrbeti za deco svojo, je sam na sebi resničen, naj bi ga pripoznala volja človeška, ali ne. Nobena država ni mogla brez škode tajiti tega pravnega načela, in zato so se opustile najdenišnice, po katerih pomrjejo otroci. Niti Sparta ni smela zanemariti tega načela in propala je vzlic svoji protivnosti ali morebiti prav zaradi te protivnosti. Tako n. pr. na Francoskem zakon oproščuje nezakonskega očeta vsake dolžnosti, skrbeti za otroka, ali nasledki tega

zakona gotovo ne mikajo drugih držav k enakemu pravilu. Ako se francosko ljudstvo ne množi več, ako čitamo v sodnih razpravah o svojstvih ženskega spola, in da si jih ne upa obsoditi nobeden sodnik, nobeden porotnik, ne moremo drugače, nego korenine iskati v dotičnem krivem zakonu.

Brez dvombe je veljavno pravno načelo, da morajo ljudje po svojih močeh šteti davke, da se poplačajo državni stroški. To načelo je gotovo samostojno, objektivno, sicer ne bi ljudstvo dovolilo vsako leto potrebnih davkov. Ako se pa davki zapravljajo za druge namene, ako se po sili iztirja več, nego ljudstvo premore, kaj se zgodi? Prevrat nastane in vladam se dokaže, da pravo ne izvira iz njihove volje, nego da je samostojno. Nobena vlada ne more obstati, bodisi posameznega vladarja, bodisi neke večine, ako se ne drži prava, ako ima za pravo le svojo voljo. Shakespeare postavlja na smeh samovoljo zakonodavca (Kralj Henrik VI. drugi del), ko puntar Jak Code, po drugih puntarjih izvoljen za kralja, določuje nove zakone tako-le: „Sedem hlebov po desetki naj se prodaja prihodnjič v Angliji za groš; leseni vrč na tri obroče naj jih meri odsihmal devet i. t. d. Navadno pa se vsak prevrat zatelebi zopet v krivico, ker je uže sam po sebi kriva oblika za ustanovitev pravice in ker se je vdeležuje preveč krivičnih ljudij. Kadar začne vladati taka surova in nestrpljiva večina, dosti je hujša v samovolji, nego je bila kedaj kraljeva vlada, in odpravi se po taisti doslednosti, ker je izgubila pravo izpred očíj. Zgodovina nam kaže, da se v takih primerljajih razvoj nadaljuje prav tam, kjer je bil pretrgan. Ko je bil dosegel francoski prevrat dne 4. avgusta 1789 ustavno življenje, in če bi ljudstvo bilo zadovoljno z doseženim pravom, lahko bi izostali strašni prevrati do leta 1815. In res se je leta 1815. nadaljeval razvoj tam, kjer je bil pretrgan leta 1789. Tako smo tudi v Avstriji leta 1867. začeli nadaljevati prav tam, kjer smo bili jenjali leta 1848. V tem je velika tolažba, ker nam kaže zgodovina vendar napredujoče pravo. akoprem se včasih pretrga ali, kakor pravijo naši sosedge: „Svaka sila do vremena!“

Napredek se kaže tudi v številu ljudij, ki so poklicani, vdeležiti se zakonodavstva, in ne samo poklicani, nego tudi sposobni. To se godi, kakor dan na dan pri razsvitljanji naše zemlje. Solnčni žarki obsevajo najprej posamezne vrhe najvišjih

gorâ; s časom pa prestopi svetloba na vrhove druge vrste in nazadnje se razgrne po vsaki dolinici, po vsaki vasici. Tako se širi spoznavanje prava, pravična volja, in s tem tudi sposobnost, zakone dajati, med več in več ljudij, akoprem se to ne dá lahko opraviti drugače, nego po izvoljenih poslancih. Veliko je vredno pri tem pridržanje in le počasno izpreminjanje starih načel ter privajenih državnih oblik.

Ugovarjati bi se dalo, da nič ne hasni, govoriti o samostojnem pravu, dokler nismo složni o pomenu „prava“, in dokler ni določila znanost tega pomena ter vseh pravnih načel; itak nimamo pre ničesar, nego kar je določila človeška volja. Ni veljaven ta ugovor uže zaradi tega ne, ker iz njega izhaja: Iščimo, da najdemo pravo in vsa pravna načela! — ne pa: Določujmo, kar hočemo! A tudi ni res, da ni še ničesar določila znanost, — ampak dosti, prav mnogo prava je uže dognanega. Od časa, ko je Mojzes oznanil deset božjih zapovedij, v katerih je tudi nekoliko pravnih prepovedij, od tega časa se je razvilo pravo uže davno in mnogotero. Zlasti so izdelali Rimljani privatno pravo o raznovrstnih predmetih, osobito o pogodbah tako izvrstno, da ga rabijo malo izpremenjenega še dandanes vsi narodi. Grki pa so bili začetniki v marsikaterih oblikah javnega prava. Nova doba je dovršila druge oddelke, pravo osebe in države, način pravde, trgovsko, menično in zemlje-knjižno pravo itd., in še dela neprenehoma naprej.

Ako torej spoznamo, da je pravni red nad človeško voljo in pred vsako pogodbo utemeljen v razmerah človeške družbe in njenih razredih, v njenih močeh in njenem razvitku, ako smo dosegli tudi višjo znanost, da se razvijata pravo in država ne le po samostojnih in večnih zakonih, mari tudi pod vodstvom božje previdnosti, ki drži tiste zakone zraven omejene človeške svobode: tedaj se bomo trdo zanašali na božjo moč in preverili, da se ne dado državne osnove in naprave koj po ukrepu naše volje odpraviti, ker so se tudi napravile po večnih in občih pravilih, nego da jih moremo le prenarediti po dolgem in vztrajnem delu. Ako smo res spoznali boljše pravo, tirjali ga bomo tudi vedno in prepričani bomo, da moramo nazadnje zmagati. Bolje tega ni moči izreči, nego kakor sv. pismo pravi: „Hrepenite najprvo po pravu in po pravičnosti — vse drugo se bode vam

privrglo!“ Zato pa tudi moramo v prvi vrsti glasovati za pravo naj pride predlog od katere strani koli. Zato ne sme biti po-glavitni namen hrepeneti po oblasti ali po večini, nego pravično ravnanje mora nas dovesti do tega in nas tudi bode dovedlo, ker tisti bodo izgubili oblast in večino, ki ne hoté ravnati po pravu; in tudi mi bodemo oblast izgubili, brž ko jenjamo biti pravični.

Druga razmera med pravom in človeško voljo se javlja pri činu prava. Znano nam je, da ima država sredstva in pravico prisiliti vsakega, da stori pravo, n. pr. da izpolni pogodbe, da plača davke, da služi kot vojak. Vender bi bilo prav žalostno, ako bi se moralo vsako pravo iztirjati po sili. Sila je le za silo, t. j. rabi naj se le v skrajni potrebi. Pravo, kakor vsako dobro delo, naj človek stori voljno, t. j. v pravem pomenu svobodno. V drugo razpravo bi spadalo razlaganje človeških namenov, nauk o pobožnosti, znanosti, lepi in koristni umetnosti (v zadnjo spada vsako preprosto delo), o uku in vzgoji, o moralnem in pravičnem človeškem življenji. Do vseh teh namenov naj se vzpenja človek iz svoje volje, in brez te volje ne more se zgo-diti nič blagega, nič vrednega. Kaj bi na pr. pomagalo, ljudi siliti v cerkev? Prisiljena molitev ne bi mogla biti prijetna Tistemu, ki tirja, da naj se Bog moli „v duhu ter v resnici“. Voljno delo pa daje dostojnost tudi zadnjemu preprostemu delu in delavcu. Ako hlapec opravi svoj posel voljno, namreč z namenom storiti kaj koristnega in kolikor moči izdatno, lepo in vrlo, spoštovati ga moramo, in dostojnost njegova je višja nego dostojnost visokega gospoda, ki le dela zaradi plačila ali iz častilakomnosti.

Tedaj pa tudi mora država spoštovati svobodo, razbirati med jednim dobrim in med drugim, ali med dobrim in boljšim. N. pr. država mora veljavno spoznati versko svobodo, ona ne sme prisiliti državljanov k jedni cerkvi in dopuščati mora vsako vero, ki ne žali dognanih načel morále ali celo pravice. Država ne more v znanosti določiti, katera znanost je resnična, nego le znanost naj popravlja zmote znanosti. Takisto velja svoboda za druge namene in za razbiranje med njimi, n. pr. ali stopim v znanstveni zavod, ali hočem postati kupec, ali kaj drugega. Ker pa velja svoboda za vse človeške namene (izimši pravo), tedaj izhaja vse iz tega, da ima človek tudi svobodo opuščati. Res mora država pripoznati tudi to svobodo, prav zato, ker smo

rekli, da država ne more prisiliti človeka k temu ali k onemu dobremu delu in namenu. Jasno je, da se da krivo rabiti vsaka svoboda, bodisi, da človek ne stori ničesar, kadar bi lahko storil kaj dobrega, ali da stori celo nekaj hudega namesto dobrega. Dokler se hudo godi skrivaj (izimši krivico), ne more država segati vmes, ali v javnosti se hudo ne trpi, ker žali javno naravnostvenost. Le jedna svoboda ne velja, namreč svoboda krivice. Pravo je tako potrebno, da mora država zatirati krivico povsod, tudi če ni javna, naj se to zgodi na tožbo poškodovančeve ali proti hujšim krivicam tudi po uradni dolžnosti.

Ako pa tudi država ni kos vsakega državljana primorati k dobremu, vender lahko stori sama dokaj dobrega po svoji svobodi, po svojih uradnikih. Država ni prisiljena službe podeliti znanemu brezvercu, kakor tudi ne bode zaupala svojega premoženja znanemu zapravljivcu. Nadziraje uk in vzgojo se bode država vspešno trudila vse dobro sejati v mlada srca, in če se javno pripoznava in spoštuje vsako vrlo delo, navajalo se bode ljudstvo zmirom bolj in bolj k pravi rabi svobode. Torej naj se tudi pravo stori svobodno, in bolj ko je ljudstvo navajeno pravo činiti iz svoje volje, več pravnih opravil bode država tudi prepuščala svojemu ljudstvu. Tako vidimo uže dandanes, da prepuščajo omikane države ljudstvu šolsko in krajevno upravo, deželam ali sploh večjim oddelkom precej velik kos javne uprave, porote, volitve skoro vseh javnih organov, — a vse to je čvrsta podstava politični svobodi. Tudi ta napredek je počasen, ker jih je premnogo, ki se radi odtegnejo javnemu delu ali plači za javne namene. Ali napredek ni možen brez voljnega občega sodelovanja pri vsakem javnem in potrebnem zavodu. To sodelovanje je bilo od nekdaj trda podloga angleškemu ustavu, četudi v omejenem krogu boljarjev.

Svoboda tedaj ni samovolja, niti namen sam za-se, nego oblika dobro činiti, zlahtno orodje v zvršbo vzornih namenov človeške družbe in kot tako tudi veliko vredno. Da sta si v ozki zvezi vdeležba ljudstva pri zdelovanji zakonov in svoboden čin prava, jasno je ob sebi. Ako je ljudstvo navajeno storiti pravo voljno, izhaja mu uže iz takega ravnanja pravica, da ga vlada posluša pri določevanju prava, namreč pri zdelovanji novih zakonov. In ni prazno upanje, da mora podpirati napredek v

prvem tudi napredek v drugem. S to nadejo pa tudi završujem svojo razpravo.

Dr. Janko Serbec.

O sodelovanji političnih oblastev, kadar se razsoja, je li neprimičnino privzeti v deželno knjigo ali ne.

Z ukazom z dne 17. junija 1881, št. 8389, je miniserstvo za notranje reči dogovorno z ministerstvom za pravosodje deželni vladi v Ljubljani o pritožbi graščaka Morica L., ki je prosil, naj se pripiše več zemljeknjižnih celot njegovemu deželnoknjižnemu posestvu v Radečah in v Svibnem, prijavilo nastopno:

Z vprašanjem, koliko so politična oblastva pristojna razsojati o dopustnosti prememb v deželnoknjižnem posestvu, pečalo se je uže najvišje sodišče v svojem izreku z dne 12. junija 1872, ki je zadeval v prvi vrsti le razmere deželne knjige na Češkem, ki se pa naslanja v svojih razlogih na splošna uvažanja, zadevajoča ne le deželne knjige te kronovine, ampak sistemo deželnih knjig sploh z ozirom na njihov državnopravni značaj.

Po teh uvažanjih je utemeljeno sodelovanje političnih oblastev, kadar se razsoja, je li prevzeti to ali ono neprimičnino v deželno knjigo, v tem, da deželna knjiga ni samo sodna naprava, ampak je tudi zaradi posebnega stališča, katero ima po ustavi deželnoknjižno véliko posestvo, podstava deželni ustavi; zaradi tega državnopravnega pomena deželne knjige strankam ne more biti dano na voljo, hočejo li, da se privzemo take neprimičnine v deželno knjigo ali ne; prav tako pa ta reč tudi ne spada jedino le v kompetencijo sodišč, za katera so mero-dajni tabularni predpisi, ne pa narodnogospodarske in politične razmere. Presojati take javnopravne reči so poklicana torej po smislu omenjenega izreka najvišjega sodišča pred vsem politična deželna oblastva.

Ako imamo v čislih te nazore najvišjega sodišča, nimajo politična oblastva nikakega posebnega uzroka, zakaj bi drugače

mislila, nego li sodišča na Kranjskem, in zakaj bi ne razsojala o tem, je li zaradi vsprejetja neprimičnin v kranjsko deželno knjigo bati se, da se godi kvara javnemu interesu ali ne. Pomisliti je tu, da je moči ustanoviti deželnoknjižne celote, ki upravičujejo za volitev v vélikem posestvu, ne samo tako, da se napravijo nove deželnoknjižne vloge, v katere se preneso dotične zemljeknjižne neprimičnine, ampak posredno in pod gotovimi pogoji celo neposredno tudi tako, da se pripišejo neprimičnine, ki jih ni v deželni knjigi, deželnoknjižnim celotam, in da je torej umestno paziti zaradi javnega interesa na premembe zadnje vrste.

Deželnega političnega oblastva na Kranjskem tudi ne bodo ovirala po ustanovitvi deželnoknjižnih vlog po smislu kranjskega zemljeknjižnega zakona z dne 25. marcija 1874, ona omejujoča določila, ki so v zemljeknjižnih zakonih drugih dežel. Prošnje graščaka tu ne bo težko rešiti, ker je po njeni vsebini misliti, da bi se pripisale v deželno knjigo le nekatere neprimičnine, ki so nakupljene v ta namen, da se posestvo aronduje in sicer kot zamena za druge deželnoknjižne neprimičnine, ki so se odprodale.

Zaradi tega se deželna vlada poziva, naj gledé prošnje graščaka L-a, kakor tudi v prihodnje v takih slučajih določi, so li politični oziri zoper to, da se takim prošnjam ustreže ali niso; odbiti take prošnje torej ni, če se prosi pripisne dovolitve iz uzrokov praktične potrebe ter zaradi tabularnega redú, in če v volilskih razmerah vélikega posestva zaradi tega ni nikake premembe.

Ker je višje deželno sodišče v Gradci v svoji razsodbi z dne 25. aprila 1879, št. 4015 določilo, da je smeti dotične neprimičnine le tedaj pripisati v deželno knjigo, če dá deželni odbor kranjski svojo dovolitev v pripis opozarja se deželna vlada še na to, da je ministerstvo za pravosodje, vjemajoč se s poprej razloženimi nazori najvišjega sodišča, rečeno višje sodišče opomnilo, da je političnemu deželnemu oblastvu, ne pa deželnemu odboru kranjskemu varovati javni interes.

Pravila za slovensko uradovanje.

V naslednjem priobčujemo nekaj novih naredeb gledé rabe slovenskega jezika v sodnih opravilih, da jih je tako laže najti, ker je dobro, če jih pozna i uradnik i stranka. Pravilo pod I. je bilo dosedaj objavljeno samo po političnih listih, ostala pravila pa še nikjer. S tem priobčilom se torej popolnjuje slovenska izdava obč. sodnega reda (priloga „Slov. Pravnika“ 1884. leta), katera ima pri §-u 13. poprejšnje ministerske jezikovne naredbe.

I.

Slovenski zemljeknjižni vpisi.

(Min. ukaz z dne 21. julija 1887, št. 12118.)

Št. 8598.

Na neko pritožbo zaradi nemškega vknjiženja slovenske zemljeknjižne rešitve v dotično zemljiško knjigo je c. kr. justično ministerstvo, ozirajoč se na prejšnje ukaze, zadevajoče posamezne slučaje, s 15. marcija 1862, pr. št. 865, z 20. oktobra 1866, št. 1861 in z 18. aprila 1882, št. 20513, ki določujejo, da slovensko osnovanih zemljeknjižnih rešitev ni v tem jeziku samo strankam izdajati, ampak da jih je v tem jeziku vpisavati tudi v zemljiško knjigo, z ukazom z dne 21. julija 1887, št. 12118 izjavilo še naslednje:

Če je v omenjenih ukazih samo govor, da se je po njih ravnati na Kranjskem, ker so se dotični slučaji dogodili v okrožji dež. sodišča Ljubljanskega, vender je ob sebi umevno, da je tudi po drugih slovenskih pokrajinah v okrožji višjega dež. sodišča v sličnih slučajih, v katerih se je popolnoma ravnati po določenih naštetih ukazov z dne 15. marcija 1862, pr. št. 865, 20. oktobra 1866, št. 1861 in 18. aprila 1882, št. 20513 postopati zemljeknjižnim sodiščem jednako.

Čisto neosnovano ter veljavnim predpisom, sosebnop na določbi § 102 zemljeknjižnega zakona z dne 25. julija 1871 protivno je ono uradovanje, po katerem se zemljeknjižnemu uradu nalaga, naj izvirno slovensko rešitev na nemški jezik preloži in tako vknjiži.

C. kr. okrajno sodišče se o tem obvešča z dodatkom, naj se po tem ravna.

V Gradci, 10. avgusta 1887.

Schmeidel s. r.

Od deželnega c. kr. nadsodišča.

II.

Slovenska oznanila po uradnih listih.

(Min. ukaz z dne 11. junija 1888, št. 6556.)

Št. 7424.

Na neko pritožbo zaradi vvrščevanja oklicev v deželni list v nemškem jeziku vsled zvršilne prošnje v slovenskem jeziku pisane je visoko c. kr. pravosodno ministerstvo z ukazom z dne 11. junija 1888, št. 6556 semkaj izjavilo naslednje:

Po glasu naznanila ministerskega predsedništva so založniki v Gradci, v Celovci in v Ljubljani izhajajočih časnikov t. j. „Grazer Zeitung“, „Klagenfurter Zeitung“ in „Laibacher Zeitung“ po pogodbi zavezani, da vsprejemajo brezpogojno v priobčenje v tako imenovanem uradnem listu od sodišč doposlana jim oznanila in sicer prav tako oznanila strogo uradne narave, kakor tudi takšna, ki se tičejo zadev strank.

Omenjena oznanila je proti poslani tarifni pristojbini priobčevati v uradnem listu neizpremenjena v obliki, v jeziku in z isto vsebino, kakeršna prihajajo upravnistvom od sodišč; vsak vpliv uredništva ali upravnistva v navedenih ozirih je torej povse izključen.

Z ozirom na to naj obvesti nadsodišče vse podrejene sodne urade v slovenskih in več jezičnih pokrajinah nadsodnega okrožja, da ni nobenih ovir, da se na slovenske vloge po obstoječih predpisih izdana oznanila, namenjena za razglas v zgoraj omenjenih uradnih listih dotičnih deželnih časnikov, izdelajo in priobčiti dajo v slovenskem jeziku.

Pri tem se bode na to ozirati, da se zaradi manjših stroškov za vvrščevanje razglašča po uradnem listu navadno le v onem deželnem jeziku, v katerem je bila pisana vloga, oziroma v katerem se je izdala rešitev. Izjeme se pa naj napravijo posebno

takrat, če zahteva stranka razglas v obeh deželnih jezikih, ali če to odredi sodišče iz ozirov na boljše razglašenje.

O tem se obvešča c. kr. okrajno sodišče.

V Gradci, 18. julija 1888.

Schmeidel s. r.

Od deželnega c. k. nadsodišča

III.

Slovenska plačilna povelja.

(Min. ukaz z dne 26. marcija 1889, št. 5340.)

Št. 3375.

Slavno zastopstvo Praške zavarovalne banke „Slavije“ v Ljubljani je predložilo visokemu c. kr. pravosodnemu ministerstvu več plačilnih nalogov, ki so se na slovensko prošnjo izdali v nemškem jeziku.

Visoko c. kr. pravosodno ministerstvo je vsled tega z ukazom z dne 20. marcija 1889, št. 5340 naročilo c. kr. deželnemu nadsodišču, naj ukrene potrebne naredbe, da se bodo ne samo sodišča, ki so izdala omenjene plačilne naloge, ampak tudi ostala sodišča na Kranjskem, sodišča pod c. kr. okrožnim sodiščem v Celji in v slovenskih delih dežele Koroške ravnala strogo in brez nasprotovanja (genau und unweigerlich) po predpisih ministerskih naredeb z dne 15. marcija 1862, praes. št. 865 (nadsodn. praes. št. 697) in z dne 18. aprila 1882, št. 20513 (nadsodn. praes. št. 3208), nadalje točke I. odstavka 2. ministerskega ukaza z dne 6. junija 1873, št. 6699, da ne bode nobenega povoda za pritožbe, ki morajo kvaro delati interesom pravosodja in avtoriteti sodišč.

O tem se obvešča c. kr. okrajno sodišče, da se po tem ravna.

V Gradci, 27. marcija 1889.

Waser s. r.

Od deželnega c. kr. nadsodišča.

IV.

Slovenska plačilna povelja.

(Min. ukaz z dne 26. aprila 1889, št. 6708.)

Št. 1804.

Na pritožbo, ki jo je vložil gospod zastopnik Praške zavarovalne banke „Slavije“ v Ljubljani, kliče se vsled visokega c. kr.

pravosodnega ministerskega ukaza z dne 26. aprila t. l., št. 6708 c. kr. okrajnemu sodišču v spomin, da se je ravnati po točki I. odst. 2. pravosodnega ministerskega ukaza z dne 6. junija 1873, št. 6699 in zaradi tega tudi skrbeti, da je okrajno sodišče opravljeno z obrazci za plačilna povelja, ki zadoščujejo navedenemu predpisu.

V Trstu, 2. maja 1889.

Dr. Defacis s. r.

Od c. kr. deželnega nadsodišča.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Zvršilno prodano posestvo prisodi se kupcu v obsegu, v katerem se privede na javno prodajo.

W. kupi leta 1880. na javni dražbi posestvo vloge 2. obč. Želimeljske. Leta 1886 pristojno sodišče prisodi to posestvo zapuščini v tem umrlega kupca W-a. Njegov sin in glavni dedič K. zahteva, da mu D. odstopi gozdno parcelo 1587/18, ker je del posestva vloge 2. obč. Želimeljske, in da mu plača 200 gld. odškodnine, ker je na parceli les posekal in gozd v travnik izpremenil.

C. kr. z a m. del. in okr. sodišče v Lj. tožbi ni ugodilo.

Razlogi:

Zahteva tožbe se ne upravičuje niti formalno niti materialno.

V materialnem pogledu nam je treba vedeti, je li umrla W. tudi parcelo 1587/18 na javni dražbi kupil. Tožnik dosledno trdi, da je imenovana parcela bila zvršilno cenjena in vsled tega tudi na javni dražbi s posestvom prodana, vendar se mu dokaz s pričami ni posrečil. Poklicane priče niso potrdile, da je svet, ki se v cenilnem zapisniku z dne 24. marcija 1879, št. 7313 imenuje „dva devčka“, ist, kateri tožnik navaja pod parcelo 1587/18. Priče nasprotno pripovedujejo, da se tako naziva travnik, ki ga potok deli v dva dela, prepirni svet pa da se imenuje „kobilica“ in „na keglah“. Teh imen pa ni v cenilnem zapisniku.

Sicer pa tožba formalno ni osnovana. Tožnik ni še dospel do lastninske pravice po smislu § 431. obč. drž. zak. pri posestvu, h kateremu bi spadali prepirni parceli, nima torej pravice za lastninsko tožbo. Pravni pridobitni način daje le pravno ime pridobitvi v last (§§ 424., 426. in 431. obč. drž. zak.), nikakor pa tožnika ne upraviči, da bi smel zahtevati parceli, kateri je toženec isto tako kupil in ima vsled posesti prednost po smislu § 374. obč. drž. zak. Ker pa tožnik tudi ne dokaže, da bi bil prepirni svet uže posedoval in stoprav po tem iz posesti izgubil, tožba tudi po smislu § 372. obč. drž. zak. ni upravičena. Tožnik sicer upravičuje tožbo s tem, da je glavno posestvo vlogo 2. obč. Ž. v posest prejel in torej tudi prepirni svet kot del skupne zemljeknjižne vloge (*universitas rerum*). Ker se pa le toliko prejme v posest, kolikor se dejanski poseduje (§ 315. obč. drž. zak.), in ker se pravna posest po dejanski posesti omejuje, tudi ta razlog ne velja in zahtevo tožbe je odbiti.

C. kr. višje deželno sodišče v G. je z odločbo z dne 15. novembra 1888, št. 9622 prvo rzsodbo izpremenilo in presodilo, da mora toženec priznati pristojnost parcele 1587/18 k posestvu vlogi 2. obč. Ž., katero je umrlí W. kupil na javni dražbi, ter parcelo odstopiti zapuščini W-a v posest. Za posekani les zahtevane odškodnine pa ni prisodilo.

Razlogi:

Dognano je, da je W. posestvo vlogo 2. obč. Ž. na javni dražbi kupil in da se je to posestvo prisodilo zapuščini W-a. K., sin W-a., je tudi upravičen za tožbo, ker je zapuščinsko sodišče sprejelo njegovo prijavo za dediča, kakor kaže odlok z dne 29. maja 1886, št. 3951. Izročilo se mu je po smislu § 145. zakona z dne 9. avgusta 1854, št. 208 obč. drž. zak. zapuščinsko premoženje, da je oskrbuje in nadzira, a to mu daje pravico tožiti. Sicer je pa tožnik v repliki navedel zapuščinsko prisodilo z dne 25. januvarija 1887, št. 591, ki dokazuje, da je tožniku prisojena vsa zapuščina W-a. in še posebno posestvo vloga 2. obč. Ž.

Ker pa je parcela 1587/18 pripisana vlogi 2. obč. Ž., zahteva tožnik, naj prizna toženec, ker je na nekem kosu te parcele les posekal, da vsa imenovana parcela pripada k posestvu vlogi 2. obč. Ž., in naj odstopi posest zapuščini W-a., ki je kupil to posestvo.

Prvi ugovor toženčev, da tožnik, oziroma zapuščina W-a. nima pravice tožiti, ker še ni zemljeknjižno lastnikom vpisan, ni utemeljen.

Lastninska pravica gledé zemljišč se sicer zadobi po smislu § 431. obč. drž. zak. po vpisu v zemljiško knjigo. Tožnik pa opira svojo pridobitev na sodniško pritrdilo, ker je W. po prisodilu z dne 16. julija 1886 in po zapisniku o zvršilni prodaji zemljišča z dne 25. februarija 1880 kupil posestvo vlogi 2. obč. Želimeljske in ker je v § 3. dražbenih pogojev določeno, da prevzame kupec s pritrdilom lastnino kupljenega posestva. S pritrdilom izgubi eksekut lastninsko pravico, a dobi jo kupec, akoprem začasno brez vknjižbe. Zvršilna prodaja zemljišča provzroči, da eksekut ni več lastnik in da ima vknjižba gledé njega moč le za slučaj, če se prodaja ovrže. Če bi pa kupec ne bil takoj lastnik, bilo bi posestvo od pritrdila do vknjižbe lastninske pravice prosta stvar, ki ž njo nepoklicani lahko razpolagajo in ki si je mora kupec iskati s tožbo stoprav po vknjižbi lastninske pravice, do tlej pa ne sme izvrševati nikake pravice do posestva. Z ozirom na to je priznati, da pristojna tudi nevknjiženemu kupcu pravica zahtevati s tožbo posestva, ki po njih kedo drugi sega.

Priloge toženčeve in njegove izjave pa tudi pričajo, da je bila parcela 1587/18 za časa cenitve in prodaje pripisana zemljišču vlogi 2. obč. Ž. Toženec namreč dokazuje, da so solastniki parceli št. 1500 in št. 1587 uže leta 1866. razdelili in da je prejel B. Jurij, prednik B. Janeza, tudi jeden del teh parcel. Vsled prošnje dotične oblasti z dne 17. marcija 1866 pripisali so se dotični deleži domačijam, in kakor dokazuje zemljeknjižni izpisek, pripisal se je tudi B. Jurijevi domačiji (sedaj vloga 2.) tak delež z opomnjo „dva srenjska deleža z 1137 sež.² in 1 oralo 1411 sež.², skupaj 2 orali 952 sež.².“ Toženec pa tudi sam priznava, da sta ta srenjska deleža ista katera je s kupno pogodbo z dne 21. marcija 1879 od B. Janeza kupil. In nadalje vrhu tega poklicane priče dokazujejo, da sta srenjska deleža B. Janeza ista, katera sedaj toženec poseduje. Pripisana sta imenovana srenjska deleža uže leta 1866. domačiji, sedajšnji vlogi 2. obč. Ž, in ker toženec ne trdi, da sta se odpisala, ni dvomiti, da sta bila tudi za časa cenitve in prodaje pripisana posestvu, da sta še sedaj sestavini tega posestva in da se je vsled tega parcela 1589/18 kot srenjski delež pripisala vlogi 2. obč. Ž. v novo zemljiško knjigo. Toženčev ugovor, da parcela 1587/18 poprej ni bila v zemljiški knjigi vpisana, pobija zemljeknjižni izpisek, ki dokazuje, da sta bila srenjska deleža, akoprem brez parcelne številke pripisana.

Zvršilni prodaji je predmet vedno vse z zastavno pravico obremenjeno posestvo z vsemi sestavinami, in s pritrdilom se kupcu proda vse posestvo, ne pa posamezni deli. Parcela 1587/18 bila je, kakor dokazano, za časa prodaje glavnemu posestvu (sedaj vloga 2.) pripisana; vsled tega bilo je po smislu § 294. obč. drž. zak. sestavni del posestva, in tako je W. dobil tudi to parcelo pri zvršilni prodaji. Brez pomena je torej, je li imenovana parcela v cenilni zapisnik vsprejeta ali ne. Če bi se pa tudi bilo na to ozirati, vender ni dolžnost tožnikova dokazati, da je bila ta parcela cenjena, ker itak pripada prodanemu posestvu. Dokazati bi moral le toženec, da parcela ni bila cenjena, oziroma da ni bila vsprejeta v cenilni zapisnik.

Ker pa v tem zapisniku ni številk parcelnih, nego so vpisana le domača imena posameznih kosov, ker priča U. pripoveduje, da se posestvo ni obhodilo in pregledalo in ker zvršitelj Č., kakor dokazuje, pazi, da se srenjski deleži tudi cenijo, in ker po istem dokazu beseda „devček“ večinoma pašnike znači, ni dokazano s cenilnim zapisnikom, da bi se ne bila cenila posestvu pripisana srenjska deleža. Pomota v cenilnem zapisniku, ki jedino le dokazuje vrednost cenjenega posestva, ne določuje pa, katere sestavine da ima cenjeno posestvo, ne sme kratiti pravic kupčevih.

Nasproti tej pravici toženec ugovarja, da je on kupil srenjska deleža od B. J-a. prej, nego se je glayno posestvo cenilo. Ker pa toženec ni odpisal imenovanih parcel v zemljiški knjigi niti jih na svoje ime prepisal, ne more si lastiti stvarne pravice nasproti tožniku, ki je glavno posestvo kupil in ž njim tudi srenjska deleža.

Dognano je, da pripadata srenjska deleža kupljenemu posestvu vlogi 2. obč. Ž. in zaradi tega ju mora toženec tudi odstopiti tožniku v posest, ker nima stvarne pravice, na katero bi se nasproti tožniku opiral.

Zahteva, da plača toženec odškodnino, pa ni utemeljena, ker je odškodnino moči iztirjati le od nepoštenega posestnika § 335. obč. drž. zak., le-tu pa je po smislu § 328. obč. drž. zak. domnevati, da je bil toženec pošten posestnik.

Na toženčevo revizijsko pritožbo je c. kr. najvišje sodišče z odločbo z dne 8. majnika 1889, št. 4798 izpremenilo presodbo višjega sodišča ter obnovilo razsodbo prvega sodišča.

Razlogi:

Tožnik kot upravitelj W.-ovega zapuščinskega premoženja je upravičen tožiti po razlogih višjega sodišča.

Zvršilno prodano posestvo prisodi se kupcu v obsegu, v katerem se privede na javno prodajo. Po dražbenih pogojih z dne 28. marcija 1889, ki so za prodajo merodajni, ozirati se je gledé obsega posestva jedino le na cenilni zapisnik z dne 24. marcija 1879, št. 7313 in na davčni kataster. V zemljeknjižnem izpisku ni posameznih delov prodanega posestva, a vidi se, da sta temu posestvu dne 7. marcija 1866 pripisana dva srenjska deleža paše. Eksekut B. Janez je pa prodal ta dva deleža s kupno pogodbo z dne 22. marcija 1879 tožencu D. Iz pravnih spisov tudi izhaja, da sta srenjska deleža, katera sta pripadla B. Janezu, imela parcelno št. 1587/18.

Razmotriti je torej, če je tudi ta parcela št. 1587/18 prišla na javno dražbo. Opomnja v zemljiški knjigi, da sta glavnemu posestvu pripisana dva srenjska deleža paše, nima z ozirom na dražbene pogoje nikake veljave. Tožnik se tudi ne sklicuje na to, da je imenovana parcela v davčnem katastru pripisana kupljenemu posestvu. Cenilni zapisnik in priče tudi ne dokazujejo, da se je parcela cenila. Po izvestji tožnikovem naj bi bil travnik „dva devčka“ parcela 1587/18; zemljeknjižni izpisek pa dokazuje, da je parcela 1587/18 gozd, in tožba jo opisuje kot pašnik z lesom, kateri je toženec posekal, nameravajoč napraviti si tamkaj travnik. Sodni izvršitelj in cenilec pa tudi ne potrjujeta, da bi se bila srenjska deleža paše cenila in v zapisnik vsprejela. Ker tudi ostale priče tega ne dokažejo, potrditi je razsodbo prvega sodnika

b) Hipotekarna tožba kupca tirjatev z dobro vero v javne knjige.

Da hipotekarna pravica mine, ne zadoščuje poplačilo dolga, zahteva se tudi izbris iz javnih knjig (§ 496 obč. drž. zak.). Tega torej, da dolg od začetka ni pravno obstojal, ali da je s hipoteko zavarovana tirjatev zastarela, ni moči z uspehom ugovarjati proti onemu, ki jo je v dobri veri v javne knjige kupil (§ 1500 obč. drž. zak.). Ako se je kupcu nejasno, nedoločno, predno je kupil hipotekarno tirjatev, govorilo o tem, da tirjatev več ne obstoja, to še ne omaja v zakonu predpolagane dobre vere, ako se je zadnji čas glede te tirjatev v zem-

ljiško knjigo vpisavalo, ne da bi se bili upirali lastniki obteženih zemljišč.

(Razsodba najvišjega sodišča z dné 3. novembra 1887. l. št. 5136).

C. kr. okr. sodišče v Tolminu je v sumarno razpravljani pravdi o tožbi de praes. 5. dné oktobra 1878. l. št. 5580, s katero so F. B. in drug., kot dedni nasledniki Josipa B, tožili B. G—ja. in drug. zaradi plačila 393 gld. 75 kr. s pr., potem, ko so bile zaslišane priče, spoznalo s sodbo z dné 31. decembra 1886. l. št. 4039 za pravo: Toženci so kot vknjiženi lastniki hiše št. 92 in drugih zemljišč, pri katerih je zavarovana tirjatev v znesku 2500 gld. star. den., vpisana v tomo 121 in 112 in ponovljena v tomo 320 in 969 starih deželnih knjig, sedaj prepisana na imé Josipa B. v tomo 482 in 1017, — dolžni plačati drug za drugega tožiteljem kot izkazanim dednim naslednikom Josipa B. v 14 dneh 5% obresti za imenovano tirjatev 2500 gld. st. den. v letnem znesku 125 gld. star. den. = 131 gld. 25 kr. a. v. in sicer za tri leta sem računši nazaj od dné, ko se je tožba vročila, v skupnem znesku 393 gld. 75 kr. in zamudne obresti od dné vročene tožbe naprej, sicer bi imeli tožitelji pravico plačati se po zvršilu iz zastavljenih zemljišč.

R a z l o g i :

Iz pravnih prilog, posebno iz izpiska iz deželnih knjig z dné 28. majnika 1878. l. (priloga A) se razvidi, da se drži zemljišč, ki so bila nekedaj last B S u, sedaj pa tožencem, uže od 30. dné septembra 1811. l. vsled pogodbe z dné 14. septembra 1811. l. (pril. B), hipoteka 2500 gld. st. den. = 2625 gld. a. v., ki se je z odlokom z dné 29. majnika 1850. l. št. 4755 prepisala na Florijana C. imé.

Sub praes. 26. dné novembra 1865. l. prepisala se je ta tirjatev z odlokom z dné 30. novembra 1865. l. št. 6846 na podlogi notarskega pisma z dné 18. novembra 1865. l. št. 8103 (pril. C) na imé Josipa P—a., in kakor se razvidi iz odloka z dné 8. februarija 1877 l. št. 8410. c. kr. okrožnega sodišča Goriškega (pril. N replike), prodala se je ta hipotekarna tirjatev po zvršilu Franca S—a. iz Ljubljane proti Josipu P—u. na javni dražbi. Kupil jo je G. B. A. kot pooblaščenec Josipa B—a., čigar dedni nasledniki so denašnji tožitelji, za 700 gld. a. v. in tudi plačal to kupnino; dražba se je proglasila pravokrepno, in ko se je tirjatev bila prisodila z odlokom z dne 30. marca 1877. l. št. 1953 kupcu, prepisala se je z odlokom z dné 12. ju-

nija 1877. l. št. 3637 na ime Josipa B—a. (kupca) v starih deželnih knjigah, a v nove zemljiške knjige za kat. občino Tolminsko vknjižila se je kot staro breme, ne da bi bili kedaj denašnji toženci ali njihovi predniki oglasili svoj odpor ali zahtevali zaznambo, da teče gledé te tirjatve kaka pravda.

Denašnji tožitelji — njihova legitimacija je izkazana, ker so dediči Josipa B—a. — zahtevajo razsodbo, da so toženci kot vknjiženi lastniki obremenjenih zemljišč dolžni plačati 5% obresti za imenovano tirjatev 2500 gld. star. den., in sicer za tri leta sem računši nazaj od dné, ko se je tožba vročila, ker bi sicer tožitelji imeli pravico plačati se po zvršilu iz zastavljenih zemljišč.

Tej zahtevi se ustreže in sicer zategadelj, ker je po smislu § 2. min. naredbe z dné 19. septembra 1860. l. hipotekarnemu upniku na izvoljo dano zahtevati plačilo svoje tirjatve od personalnega dolžnika, od lastnika s hipoteko obremenjenih zemljišč, ali pa od obeh ob enem; ker to, kar se ugovarja, da namreč dolg ne obstoja in da je uže plačan, ne uničuje še hipoteke — ta ostane, dokler se zares ne izbriše, veljavna in pravokrepna, in zatorej je glede tretjih osob smatrati tirjatev tako dolgo pravno obstoječo, dokler se drži zemljišč —, tudi zakonita prodaja govori za dobro vero onih (tretjih) osob, ki so si to tirjatev proti odplačilu (onerose) pridobili, dokler ni nasprotno (slaba vera) dokazana, česar pa tu ni, ker ni nobena priča dokazati mogla, da je kupec znal, da je tirjatev uže plačana, sklepati pa se tudi ne smé, da samo zaradi tega ni ravnal *bona fide*, ker je moral znati, da je tirjatev uže zastarela, — tak zaključek v pravu nima zaslombe, ker tist je v dobri veri, ki si z odplačilom pridobi s hipoteko zavarovano tirjatev, o kateri mora se ve da misliti, da pravno obstoji v zemljiških knjigah, ker ni moči — dokler ni nasprotno dokazano — misliti, da je prevzel kako breme, ako bi tirjatev uže plačana bila; nadalje je — ker si le-tu tožitelji kot dedni nasledniki kupčevi in toženci kot lastniki obremenjenih zemljišč nasproti stojé — vprašanje nedopustno in pravno neosnovano, vprašanje, za katero določeno svoto je tirjatev bila kupljena, ker ni trditev nikakor opravičena, da mora hipoteka jamčiti le do kupne cene; tudi nima nadaljnji ugovor, da je bila tirjatev takrat, ko se je odstopila, uže zastarela, nikakega pomena, ker je cesija zastarele tirjatve pravokrepna, ker hipoteka še vedno pravno obstoji, dokler se ne izbriše in ker zastarénja ne prouzroči samo tek časa.

Tudi se ni dokazalo, da cesija ni imela pravne moči; ko bi ne bila imela pravne moči, bi iz nje naravno izhajal izbris hipoteke, česar pa toženci niso dosegli. — Naposled ni bila ni S—ova. dolžnost, ki je začel zvršilo porabljeni, prepričati se, obstoji li tirjatev ali ne, niti ni moči kupcu nalagati dokaza, da je z dobro vero ravnal, tožencem pa je bilo dokazati okolnosti, ki bi bile mogle vzbuditi v sodniku prepričanje, da je kupec vedeti moral, da dolg več ne obstoji. Toženci takih okolnosti niso dokazali, ker ni dognano, da mu (kupcu) je dolžnik to povedal, kajti izpovedi tretjih, katerih nikak zadosten praven uzrok ne sili, povedati A—u. ali B—u. resnico, ni smatrati tako močnih, niti da bi omajale v javnih knjigah utemeljeno dobro vero, niti da bi uverili, da je moral B. vedeti za poplačani dolg. Iz tega je le sklepati, da si morajo le toženci in njihovi predniki sami pripisavati nasledke svoje zamudnosti (negligentia), ker niso tako dolgo dobo izbrisali tirjatve iz javnih knjig, ko so imeli vender dovolj časa.

Vsled apelacije tožencev je c. kr. višje deželno sodišče v Trstu z razsodbo z dné 17. marcija 1887. l. št. 991, odbilo tožbo.

R a z l o g i :

Akoprem je ta tožba po smislu §§ 461., 466. obč. drž. zak. in § 2. naredbe justičnega ministerstva z dné 19. sept. 1860 formalno utemeljena, smatrati bi jo bilo nedopustno, ako bi bilo dokazano, da vknjižena tirjatev ni nikdar pravno obstojala, ali da je bila uže takrat plačana, ko jo je Fran S. zarubil. Zaradi tega bila bi ta rubež in tudi dražba neveljavna; bila bi to tudi, ako bi se dokazalo, da je Josip B. takrat, ko je tirjatev kupil, vedel ali vedeti moral, da dolg več ne obstoja, kajti, akoprem § 469. obč. drž. zak. določuje, da nepremičnina tako dolgo jamči, dokler se zastavna pravica, ki se je po pravnem načinu pridobila, ne izbriše iz javnih knjig, vender te zakonske določbe ni smeti tako razlagati, da bi ta razlaga nasprotovala določbam §§ 468., 367. in 416. obč. drž. zak., ker je po smislu teh §§ v zvezi s § 469. drž. zak. smatrati, da mora hipotekarni upnik biti v dobri veri, ako hoče, da mu dotični dolžnik po smislu § 469. obč. drž. zak. jamči toliko časa, dokler se tirjatev ne izbriše iz javnih knjig, ker lahko hipotekarni upnik, ki ve ali vedeti mora, da je tirjatev deloma ali popolnoma plačana, v svojo korist porabi to, če iz javnih knjig ni razvideti, da je dolg deloma ali popolnoma plačan.

Da vtožena hipotekarna tirjatev ni nikdar pravno tako obstojala, da bi obremenjevala ta zemljišča, se jasno razvidi iz vsebine popolnoma dokazujočih sodnih listin: odstopnega pisma z dné 22. majnika 1878. l. št. 1449 (priloga št. 2), razsodbe z dné 29. decembra 1861. l. št. 89 (priloga št. 3) in dotičnih razlogov (priloga št. 4 duplike).

Z baš navedenim odstopnim pismom je dokazano, da je prvotni upnik Andrej C. s hipoteko zavarovano tirjatev, o kateri govori tožba dné 22. majnika 1878. l. Antonu M—u odstopil; z zgoraj navedeno razsodbo (priloga št. 3) v tožbi Neže C. kot odstopojemnice Antona M—a. zoper dediče osebnega dolžnika S a. in lastnike obremenjenih zemljišč se je za pravo spoznalo, da pristojna tožiteljici Neži C. na temelji izvirnega odstopnega pisma Andreja C. samo osobna pravica, tirjati plačilo odstopljene tirjatve od osebnega dolžnika S—a.; ali jasno je, da je hipotekarna tirjatev zakonu protivna, da se je prepis v korist prvotnemu upniku Andreju C. le po zvijačah dosegel s porabo neke pomote (error); zaradi tega ni mogel Andrej C. lastninske pravice do tirjatve nikdar priposestovati, ker je iz spisov dokazano, da ni nasproti toženim lastnikom zemljišč nikdar imel veljavnega naslova do vknjižbe zastavne pravice. Ker si je po tem takem prvotni upnik Andrej C. uže takoj iz početka brez veljavnega naslova vknjiženo tirjatev le z zvijačo pridobil, ni tirjatev s pravno veljavo nikdar mogla preiti hipotekarno na tretje osebe in se ni mogla leta 1850. v last Florijana C—a. kot sinú in dediča Andreja C—a. prepisati, to tem manj, ker je tirjatev njegov oče uže leta 1818. A. M—u. odstopil, a uprav radi tega ni mogla ta tirjatev vsled notarskega pisma z dné 18. novembra 1865. l. (priloga C.) hipotekarno preiti od Florijana C. na Josipa P—a.

Prav tako je jasno iz vsebine poravnave, sklenene pri sodišči Tolminkem dné 16. oktobra 1816. l. št. 3210 (pril. D duplike), v kateri se je dolžnik Blaž S., ker ga je upnik Andrej C. tožil, obvezal dolg, o kojem govori današnja tožba, plačati v šestih letih, jasno, da je bila tirjatev sama uže takrat, ko jo je Florijan C. s pismom z dné 18. novembra 1865. l. sub C Josipu P.-u odstopil, zastarela, ker je bila doba 30 let z 8. dném oktobra 1852. l. dotekla.

Akoprem za zastarénje hipotekarne tirjatve ne zadoščuje, da se ona več nego 30 let drži zemljišča, ampak je po smislu § 1479 obč. drž. zak. potreba, da se pravica ni rabila, t. j. da to dolgo dobo upnik ni nikdar niti plačila glavnice niti obrestij zahteval, — teh okolnostij pa iz javnih knjig ni moči razvideti — akoprem ni moči samo iz tega,

da je bila tirjatev uže zastarela in da bi bilo lahko iz javnih knjig poizvedeti, da se zastarenje ni prekinilo, tega sklepati, da je Josip B. v slabi veri postopal, vender to dokazuje, da je eksekvent Fran S., od čegar B. svoje pravice izvaja, zarubil dné 8. julija 1874 hipotekarno tirjatev, ki je bila uže davno zastarela.

Kedor hipotekarno zastavno pravico pridobi po zvršilu, ne more se sklicevati na dobro vero v javne knjige, ker velja to po smislu § 456. obč. drž. zak. samo za tisto zastavno pravico, ki ima v kaki pogodbi svoj temelj, a pri zvršilni zastavni pravici je po smislu dvornega dekr. z dné 29. majnika 1845. l. št. 889 dopuščena ekscindovalna tožba, in zvršilo ne premeni niti pravic tretjih, niti pravic, ki so preminole.

Ker je torej tukaj jasno, da hipotekarna tirjatev, ki zaradi nje teče pravda, takrat ni več obstojala, ko je pridobil Franc S. vknjižbo zastavne pravice proti Josipu P. (pril. M.), onda tudi ni mogel Josip B. hipotekarne tirjatve s pravno veljavo vkupiti, ker se je ta hipoteka na temelji zakonski neveljavnega pravnega naslova po zvršilni dražbi prodala in ker so si toženci pridobili vsled zvršilne dražbe pravico, B.-u kot kupcu vse ono ugovarjati proti zvršilni dražbi tirjatve, kar bi bili lahko Francu S.-u kot eksekventu ugovarjali, ker cesijonar nima večjih pravic, nego li cedent.

A tudi na določbe § 1467. obč. drž. zak. se tožitelji vspešno ne morejo sklicevati, ako pomislimo, da se je zvršilna zastavna pravica na hipotekarno tirjatev v korist eksekventa Franca S.-a dné 21. julija 1874. l. vknjižila in da torej od vknjižbe do 6. dné februarja 1877. l., ko se je tirjatev na zvršilni dražbi kupila (priloga O duplike), še niso bila pretekla tri leta, in ako se nadalje pomisli, da niso, ker se je prisojilo kupljene še le 28. dné junija 1877. l. za kupca vknjižilo, od dné vknjižbe do dné, ko so dediči Josip B. vložili tožbo de praes. dné 5. oktobra 1878. l. št. 5580, pretekla tri leta.

Akoprem pa toženci pravno niso upravičeni, izpodbijati notarske cesije hipotekarne tirjatve Florijana C. v korist Josipa P. zaradi simulacije, ker se s tem pismom tirjatev pravilno odstopa s pravico vknjižbe, in ker se je ta cesija brez odpora vknjižila, potem ker toženci po zakonu niso upravičeni, izpodbijati pravne veljave obveznice (obligatio) na temelji cesije med tretjimi osebami, pri kateri niso prisostovali, pokažejo se vender okolnosti, namreč način, kako se je cesija zvršila, ki je posneti izjavam prič in temu, kar je pravda dognala, okolnosti, ki dokazujejo tudi istino, da je moral Ivan A., ki je v imenu svojega man-

nta tirjatevavp_u a izvršilni dražbi kupil, dvomiti vsaj o tem, ali tirjatev obstoji ali ne, kar je po smislu § 338. obč. drž. zak. mandantom v škodo; tako tudi okolnost, ki jo je Fran Z. s prisego potrdil, da je mnogo poprej, predno se je kupila tirjatev, Josip B. izrecno povedal da tirjatev več ne obstoji, to pa dovolj dokazuje, da je Josip B. takrat bil *mala fide*, ko se je tirjatev zanj kupila.

Ker je tako dokazano tudi to, da tirjatev ne obstoja več, bodisi, ker je prvo vknjiženje pri v tožbi naštetih zemljiščih prvotni upnik Andrej C. brez pravnega naslova z zvijačo si pridobil, bodi ker se je hipotekarna tirjatev uže 1818. l. Antonu M.-u odstopila in bi torej vsekakor takrat, ko je leta 1874. Franc S., pravni prednik Josipa B. izvršilno proti njej postopal, zastarela bila, dokazana je *mala fides* Josipa B.-a za čas, ko je tirjatev vkupil, — ugodilo se je apelaciji in odbila zahteva tožbe.

Vsled redne revizije tožiteljev zoper to razsodbo ugodilo je c. kr. najvišje sodišče z odločbo z dné 3. novembra 1887. l. št. 5136 reviziji in sodbo c. kr. okrajnega sodišča Tolminskega potrdilo.

Razlogi:

Iz razlogov prvega sodnika, in ker po smislu § 469 obč. drž. zak. za vničenje hipoteke ne zadoščuje plačilo dolga, ampak hipotekarno zemljišče toliko časa jamči, dokler ni listina, ki se nanjo dolg opira, izbrisana iz javnih knjig, ker se nadalje zaradi tega nasproti onemu, ki je z dobro vero v javne knjige to tirjatev pridobil (§ 1500 obč. drž. zak.), ugovarjati ne da, da hipotekarna tirjatev uže prvotno ni obstojala ali da je uže zastarela, sevéda ako se mu ne dokaže slabe vere, t. j. da je vedel, da tirjatev ne obstoji; potem ker ni prav nobene okolnosti dokazane, ki bi mogla dvom vzbuditi proti dobri veri Josipa B. v javne knjige za takrat, ko je to hipotekarno tirjatev kupil; ker tisto, kar je priča Fran Z. — kakor trdi — pred dražbo Josipa B. površno pravil o tem, da ta hipotekarna tirjatev ne obstoja, prav gotovo ne omaja dobre vere Josipa B.-a nasproti istini, da so še zadnje čase bila zemljeknjižna vpisovanja gledé te tirjatve, ne da bi lastniki hipotekarnih zemljišč kedaj bili odpor oglasili: — moralo se je reviziji tožiteljev ugoditi in morala se je potrditi sodba prve inštanice.

Kod.

c) K § 450. obč. drž. zak.

Odlok c. kr. za m. del. okrajnega sodišča v Lj. z dne 11. aprila 1888, št. 7969, o razdelitvi skupila za zvršilno prodano zemljišče tudi izreka: Ne kot propala, ampak kot nesposobna tirjatev, da bi smela pri tej razdelitvi priti v poštev, spoznava se naznanjena tirjatev vi-sokega erarja na obrtnini in dohodnini v znesku 29 gld. 49 kr., ker le-tá tirjatev kot personalni davak nima prednosti pri razdelitvi zem-ljiškega skupila.

C. kr. finančna prokuratura pravi v rekurzu: Na prodanem zem-ljišči so priprave za vršbo mlinarskega obrta, ki so se cenile in pro-dale z zemljiščem vred. V sedanji praksi sodišč se je vsprejelo načelo, da imata obrtnina in dohodnina od takih obrtov značaj zemljarine, da jima vsled tega pri razdelitvi skupila za reči, ki so prirejene za takšen obrt, pristojna zakonska prednost po smislu dvornega dekreta s 15. aprila in 16. septembra 1825, št. 2089 in 2132 zb. pr. zak. V dokaz tega splošno vvedenega načela bodi judikat št. 116 z dne 28. ja-nuvarija 1885, št. 366, v št. IV. in V. justično-ministerskega lista, letnika 1885. Finančna prokuratura je naznanjajoč zahtevala prednost, a je posebno utemeljitev opustila, ker je c. kr. davkarski urad v izkazu z dne 31. marca 1888, to je v podlogi za naznanilo tirjatve, izrazil, da se omenjeni zastanki tičejo mlinarskega obrta. —

C. kr. višje deželno sodišče ugaja rekurzu in pripoznava prednostno mesto omenjeni obrtnini in dohodnini iz

r a z l o g o v :

Po glasu cenilnega zapisnika z dne 2. novembra 1887 je naj-bistvenejši del prodanega zemljišča na parceli št. 491. mlinarsko po-slopje, ki je za dotični obrt posebej opravljeno in preskrbljeno s po-trebnimi pripravami; mlinska reč se je prodala z vsemi k njej spada-jočimi pripravami, katerih uporaba edino omogoči prihodke iz vršbe mlinarskega obrta; gledé na to je ravnati z obrtnino in dohodnino, ki se mora le-tú plačevati, kakor z davščino reči same se držečo ter pri-znati jej je prednost v vsem znesku 29 gld. 49 kr.

Revizijski rekurz izvaja: Tako obrtnina, kakor dohodnina je le personalni davek. Glede obrtnine izhaja to celo jasno iz obrtnin-skega patenta, ki se povse tako glasi, da je plačevati ta davek od vršbe kakega obrta, tovarne, trgovine ali od kakega drugega podjetja, ki meri na dobiček, in da ga morajo odštrevati tovarnarji, trgovci

obrniki na roke, kramarji, umetniki; nikjer ni izraženo ali le omenjeno, da bi ta davek bil v kaki zvezi z lokalitetami, v katerih se zvršuje obrt, trgovina i. t. d. Še jasneje pa je to pri dohodnini, — da ima le-tá značaj personalnega davka, ni se še nikoli dvojilo.

Če je obrtnino in dohodnino prištevati k personalnim davkom, potem se ž njimi ne pečata dvorna dekreta s 16. septembra 1825, št. 2132, zb. pr. zak. in z dne 4. novembra 1831, št. 2533 ibid., ker prvi izrecno govori le o tekočih davkih, ki se štejejo od kakega dobra, drugi dvorni dekret pa sicer le v prvem stavku deklaratornega dela piše o tekočih davkih, ki se držé dobra, ter v drugem stavku omenja tekočih davčnih zaostankov zá-se, a zaradi logičnega stališča drugega stavka k prvemu (sklep in premisa) ne more izraz „tekoči davčni zaostanki“ imeti v drugem stavku obsežnejšega pomena kot v prvem stavku. Ker torej privileg prednostne poplačitve pred vsemi zastavnimi upniki, t. j. privilegovano zastavno pravo, pristojna le tekočim davkom, ki se držé prodanega dobra, ki jih je šteti od tega dobra, ne more se nikakor govoriti o tem privilegiji pri tekočih davkih, ki se ne držé kakega dobra („privilegia stricte sunt interpretanda“) Zato se kaže od druge inštanice obrtnini pa dohodnini priznana prioriteta, da v zakonu ni utemeljena; o obrtnini pa dohodnini pa se niti ne pove, nista li zastali za več nego tri leta

C. kr. najvišje sodišče je potrdilo odločbo druge inštanice iz njenih razlogov, dodavši to, ker vsebina davkarskega izkaza z dne 31. marea 1888 pové, da gre pri odkazani obrtnini in dohodnini le za zastanek iz leta 1888. do dražbenega dne.

Kazensko pravo.

Zanimivejše razsodbe v obrano zakona (§ 33. in 292. kaz. pr. r.) *)

VIII.

K § 320. lit. e in § 461. kaz. zak.

Z razsodbo z dne 23. maja 1889 št. 3167 je c. kr. kasacijski dvor izrekel, da se je po sodbi c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani kot prizivnega sodišča o prestopkih z dne 18. januaria 1889, št. 10/666, ko-

*) Glej „Slov. Pravnik“ 1889, št. 6.

likor se je po njej France Bo. z uporabo § 477. kaz. pr. r. oprostil obtožbe zaradi prestopka po § 320. lit. e kaz. zak., započetega s tem, da se je z Aleksandrom Be. zmenil, da bo javno oblast in sicer c. kr. okrajno glavarstvo v Kranji prevaril z lažnjivimi povedbami o tem, da obtoženec France Bo. dela kot pomagač pri mizarji Andreji K.-u ter da v njega (K.-a) imeni izvaja mizarska dela v Št. Jurjski šoli, da je dalje pred okrajnim glavarstvom v Kranji dne 11. avgusta oziroma dne 25. septembra 1888 točno v tem smislu izpovedal ter torej državni oblasti podal lažnjive povedbe, tako da je bilo mogoče, da bi se javno nadzorstvo premotilo, — zakon krušil in to v §§ 320. lit. e in 461. kaz. zak.

Razlogi:

Franceta Bo.-a, mizarskega pomočnika, so pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Kranji ovadili, da se neprijavljeno peča z mizarskim obrtom. V kazenskem postopanju, ki se je vsled te ovadbe po §§ 14. oziroma 11. zakonaz dne 15. marcija 1883, drž. zak. št. 39 in po § 132 a obrtnega reda z dne 20. decembra 1859, drž. zak. št. 227 krenil dne 11. avgusta oziroma 25. septembra 1888, povedal je B., da je pomagač mizarskega mojstra Antona K.-a v Kranji, ter da na njegov ukaz zdeluje mizarska dela, potrebna pri gradnji šolskega poslopja v Št. Juriji (ki so baš bila povod ovadbi). Aleksander Be., podjetnik gradnje šolskega poslopja v Št. Juriji kot priča vprašan o povedbah Bo.-evih, potrdil jih je popolnoma ter povedal, da je sam dotična mizarska dela naročil pri K.-u, domnevnem gospodarji Bo.-evem. Potem pa, ko je K. zaslišan Bo.-evo kakor tudi Be.-ovo izjavo imenoval neresnično, obstal je Be. pri okrajnem glavarstvu, da se je z Bo.-em zmenil, da bosta neresnično izpovedala, da bi Bo.-a kazni oprostila ter omogočila, da Bo. nadaljuje delo. Kazenska obsodba proti Be.-u, po kateri je bil ta po § 12. alin. 1. ces. naredbe z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96 zaradi pogrešane, a javni oblasti dolgovane spoštovanosti, z lažnjivim pričevanjem pred njo storjene, obsojen v globo 30 gld., prišla je po pritožbi na c. kr. deželno vlado v Ljubljani, ki jo je dne 15. novembra 1888 pod št. 12162 odpravila ter zaukazala, da se spisi oddajo sodni oblasti. Državno pravdnništvo Ljubljansko je dne 3. decembra 1888, št. 6270 spise oddalo okrajnemu sodišču v Kranji z izjavo, da nima povoda predlagati postopanja zaradi hudodelstva ali pregreška, da pa predlaga, naj se proti Bo.-u in Be.-u postopa zaradi prestopka po § 320. lit. e oziroma po §§ 5 in 320.

lit. e kaz. zak., „započetega s tem, ker sta se zmenila, da bosta nasproti javni oblasti napačno povedala, da je France Bo. pri Andreji K.-u kot mizarski pomagač v službi, da v njegovem imenu pri gradnji šolskega poslopja v Št. Juriji zdeluje mizarska dela, da sta torej pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Kranji dne 11. avgusta oziroma 25. septembra t. l. (1888) v tem smislu izpovedala, da je torej France Bo. državno oblast z napačnimi izpovedbami o svojih službenih odnošajih na tak način preslepil, da je javno nadzorstvo lahko zmotjeno; Aleksander Be. pa, da je s svojim pričevanjem Francetu Bo.-u dal potuho ter pomagal v gotovo doprinašanje dejanja.“ Temu pojmovanju je popolnoma odgovarjala obsodba c. kr. okrajnega sodišča v Kranji z dne 15. decembra 1888, št. 2262, po kateri sta bila oba obtoženca soglasno z obtožbo kot kriva spoznana in v primerne kazni obsojena.
(Konec prihodnjic)

Književna poročila.

— *Mjesečnik* (pravničkoga društva u Zagrebu) prinaša v 7. letošnjem broji za julij mesec: Dr. F. J. Spevec: Oporuka po statutu korčulanskom i spljetskom. (Konac). — Prof. Vojnović: Nova teorija o temelju zaštite posjeda. — Milan Rojc: Crtica o hipnotizmu, sugestiji in somnambulizmu prema kaznenom pravu. (Nastavak.) — Cezar Beccaria: O zločinih i kaznah. (Konac) — S. Kocian: Crtice iz financijalno-upravne judikature. — Pravosudje. A. Gradjansko. B. Mjenbeno i trgovačko. C. Kazneno. — Viestnik.

— *Juridičesko spisanje*. (Izdavajo P. Iv. Dančov, G. Zgurev i A. Kableškov v Sofiji.) Vsebina knjige XI. za julij mesec: I. Za predavanje na prestopnici. (V. Marinov.) II. Koj e srok za privlačaineto na tretji lica kem proces ot strana na otvetnike? (Kabl.) III. Praktičeski slučai. IV. Vrh u zaočni rešenija. V. Nekoi zabeležki po preekta za nakazatelen zakon. (V. Mišajkov.) VI. Nekolko dumi po našata sledstvenna čast i opomagatelnite i organi. VII. Razni. VIII. Knjižovni zvestija.

— *Časopis pravniče*. (Izdavajo dr. K. Levickij, dr. A. Zorbačevskij in dr. E. Olesnickij v Levovu.) Vsebina št. 8 za avgust: Drugij zjezd poljskih pravnikov i ekonomistov. Dr. E. Olesnickij. — V sprave našoi pravničoi terminologije Dr. K. L. — Praktika sudova. — Orečenje Tribunalu administracijnogo. — Profesor dr. Mavrikij Firih. (Posmertna zvadka.) Dr. K. Levickij. — Zametki literaturni.

— *Ueber das neue bürgerliche Gesetzbuch für Montenegro und die Bedeutung seiner Grundsätze für die Kodifikation im allgemeinen mit Bemerkungen über den Entwurf eines deutschen bürgerlichen Gesetzbuches*. Von Dr. Karl Dickel, Amtsrichter in Berlin, Marburg (Hessen) 1989. Str. 112.

„Slov. Pravnik“ v let. št. 3 je uže povedal, kako pohvalno je spisatelj te knjižice, dr. Dickel, v Berlinskem pravniškem društvu govoril o „opštem imovinskem zakoniku za Crnu Goru“. Svoj govor je razširil sedaj v poseben spis in knjigo, ki ima 10 oddelkov in pa završek. Prvi oddelek obsega uvod in razlaga dosedanje pravno stanje v Črni Gori; drugi piše o zgodovini kodifikacije in o kodifikatorji prof. dr. Bogišiću; tretji pojašnjuje zadačo kodifikatorjevo in njegove priprave; v četrtem se govori o zakoniku sploh; v naslednjih oddelkih pa o posameznih ustanovilih zakonika. Koncem spisa v završetku je kritika pisateljeva o kodifikaciji, živa hvale in priznanja, češ, kakor nekje pravi: „Bogišić je zdelal zakonik, ki spada med najoriginalnejša dela kodifikacije, akoprem je prav skrbno porabil obstoječe zakone. Dosegel je to, da je uveljavil svoje mnogobrojne originalnosti, da pa vendar ni zašel v nijedno krivo originalnost; posrečilo se mu je, da je pridržal živo narodno pravo zemlje, a pripustil vanj tudi kulturo in znanost evropsko; posrečilo se mu je, da je zakoniku dal kar najbolj konkretno in narodno obliko, a vendar tudi vso znanstveno strogost.“

Potem pisatelj prispevablja črnogorskega kodifikatorja s Svarezom, slavnim kodifikatorjem pruskega „Landrechta“. Bogišić in Svarez — oba sta si vzela za vodilo tisto pravo, katero se je s časom razvilo, oba sta bila „vom regsten historischen Sinne erfüllt“; oba sta tudi visoko in živo spoštovala pravno znanstvo, oba sta zelo idealno mislila o svetu, a jasno sta tudi sodila praktične potrebe življenja; obema je živo srce bilo za pravno svest narodovo in za narodnost. Kjer sta bodi Svarez bodi Bogišić zajemala iz tujega, osobito rimskega prava, nista ga presadila po besedi, nego po duhu in potrebah svoje dobe in svojega naroda, ona dva sta „durch das römische Recht über dasselbe hinausgegangen“ ter sta hvalevredno vrlo vezala idejo narodnosti z idejo univerzalnosti. Oba kodifikatorja sta naposled imela pravi razum za sistematiko in oba sta dosegla, da sta postavila nove sestave, ki so vredni obče pozornosti. Ali Bogišić je še prekosil Svareza, ker se je ognil kazuistiki, ki se po pravici očita „Landrehtu“; ker Bogišić ni imel nesrečne misli, da je zakonodavec nekako vsegamogočen, katero je imel Svarez; ker naposled Bogišić v zakoniku ni le pisal čistega in plemenitega jezika, ampak je zakonik tudi v jezikovnem pogledu uprav vzorno delo. Pisatelj se nadeje, da bode pruski pravniški svet baš iz teh razlogov še posebe skusil se seznaniti z Bogišićevim delom. — Takšna tuja hvala opravičuje tudi ponos, ki ga stavijo slovanski pravniški listi na črnogorskem zakoniku kot — svoje gore listu.

— *Državni zakonik* v slovenski izdavi. (Dalje.) Kos VIII. Izdan in raz poslan dne 15. marcija 1889. 29. Trgovinska in plovstvena pogodba od 11. avgusta 1887 sè Zanzibarskim. 30. Zakon od 9. marcija 1889, v pristojbinskih polajšilih za slučaj, kadar se kak novčni dolg preobrne. 31. Ukaz ministrov za pravosodje in finance od 17. mar-cija 1889. 32. Zakon od 28. marcija 1889, o zadolžnicah s premijami, dalje ooznanjanji in priporočanji prepovedanih žrebov in loterij. 33. Ukaz ministerstva za finance od 28. marcija 1889, v izvršitev zakona od 28. marcija 1889 (drž. zak. št. 32). 34. Razglas ministerstva za deželno bran in ministerstva za finance od 21. februarja 1889, o katerim se na znanje daje, da je mestna občina Zbaraš dodatno vvrščena v 6. razred vojaške najmovinske tarife (drž. zak. od l. 1885

št. 168). 35. Ukaz ministerstva za pravosodje od 14. marcija 1889, s katerim se zakon od 1. aprila 1872 (drž. zak. št. 43), o izvrševanju kazni na svobodi v posamnem zaprtji v ječi z izbicami Opavskega deželnega sodišča počenši od 14. aprila 1889 v moč deva. 36. Zakon od 29. marcija 1889, o nadaljnjem pobiranju davkov in davščin, po tem o opravljanju državnega potroška v teku meseca aprila in maja 1889. 37. Ukaz ministerstev za notranje reči, pravosodje, poljedelstvo in trgovino od 29. marcija 1889, o poskrbah, da se bolezen na gobci in parkljih pri svinjah iz Galicije ne zanese v druge dežele. 38. Razglas ministerstva za finance od 5. aprila 1889, da se ustanavlja po ena c. kr. mala colnija I. razreda na Mittelsteinskem kolodvoru (na Pruskem) in v Brunovu na (Českem).

Deželni zakonik za vojvodino Štajersko. Leto 1889. (Dalje.) VI. kos. Izdan in razposlan dne 15. junija 1889. 10.) Razglas c. kr. namestniku na Štajerskem dne 28. maja 1889 o povišanju oskrbnine v javni bolnici v Celji

Drobne vesti.

(Odbor društva „Pravnika“) je ukrenil v zadnji seji, da se letošnje leto odloži nameravani izlet društva. Ker tudi društvenim shodom poletni čas ni ugoden, bode prihodnji shod stoprav v drugi polovici septembra meseca. — Ukrepal je odbor tudi o društveni knjižnici, katera se ima pomnožiti z nakupom nekaterih večjih pravoznanskih del. Ker pa je uže sedanjemu številu knjig treba posebne shrambe, a sedaj še ni moči misliti na pripravo društveno sobo, postavi se shramba s prijaznim dovoljenjem lastnikov v pisarno gospoda dra. Ivana Tavčarja na Bregu št. 8, kjer je tudi redno najti društvenega knjižničarja. — Nadaljnji ukrep odborov je bil, da se v imenu društva obrne s posebno spomenico do sl. kuratorija Knaffljeve ustanove na Dunaji, ker hoče v njej nasvetovati nekatere reči glede učečih se pravnikov s Kranjskega.

— (Drobne vesti.) Imenovani so: Světnik c. kr. viš. dež. sodišča v Trstu Filip Abram dvornim světnikom pri c. kr. najvišjem sodišči; sodni pristav v Brežicah Dion. Maier okrajnim sodnikom v Doberli vasi; davčni nadzornik Jos. Dobida in finančni komisar Ant. Lenarčič finančnima tajnikoma v področji finanč. ravnateljstva v Ljubljani; avskultant dr. J. Presker sod. pristavom v Vipavi s službo na Krškem; avskultant za Kranjsko dr. Fran Kočevar in pravni praktikant V. Portugall avskultantoma za Štajersko; avskultant za Štajersko H. Wagner avskultantom za Kranjsko; J. Pavlin kancelistom pri c. kr. dež. sodišči v Ljubljani. — Premeščen je sodni pristav E. Ferik iz Vipave k okr. sodišču v Radovljico. — Nastanil se je odvetnik dr. Jos. Vrečko v Celji.

„Slovenski Praveik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl.

Uredništvo je v Ljubljani, št. 8 na Bregu; upravnishvo pa na Križevniškem trgu št. 7.